

บทที่ ๒

การวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนในข่าวการเมือง

ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนในข่าวการเมืองในช่วงปีพ.ศ.๒๕๓๔-๒๕๓๘ ซึ่งรวบรวมจากหนังสือพิมพ์จำนวน ๘๖๐ ฉบับ ได้ ๑,๖๕๗ ส่วน เมื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะส่วนประกอบของส่วนเหล่านี้พบว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วน สามารถแบ่งตามลักษณะโครงสร้างสำคัญๆ ได้ ๓ กลุ่ม คือ ส่วนที่เป็นคำ ส่วนที่เป็นวลี และ ส่วนที่เป็นประโยค

๑. ส่วนที่เป็นคำ

ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่มีลักษณะโครงสร้างเป็นคำนั้นหมายถึง คำที่ใช้ความหมายเป็นความหมายเปรียบเทียบเชิงอุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ สัตวกริยา คำตรงข้าม เป็นต้น ซึ่งฟังดูเป็นชั้นเชิง เป็นความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิมที่มีใช้แล้วในภาษาปกติ จากการศึกษาพบว่า ส่วนที่เป็นคำแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. ส่วนที่เป็นคำเดี่ยว
๒. ส่วนที่เป็นคำประกอบ

๑.๑ ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่เป็นคำเดี่ยว

ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่เป็นคำเดี่ยว คือ ส่วนที่ประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียว อาจมีพยางค์เดียวหรือมีหลายพยางค์ก็ได้นำมาใช้ในลักษณะเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น ส่วนที่มีลักษณะเป็นคำเดี่ยวนี้อาจเทียบได้กับสแลงบางอย่างในภาษาอังกฤษ จากการศึกษาพบว่า ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนที่เป็นคำเดี่ยวนี้นับว่ามี ๓๓๒ ส่วน ซึ่งแบ่งออกตามหมวดคำได้ดังนี้

ก. คำเดี่ยวที่เป็นคำนาม คือ ส่วนที่เป็นคำเดี่ยวที่ทำหน้าที่เป็นคำนาม คำนามเหล่านี้เป็นคำนามที่ใช้ในภาษาวงการอื่นๆ และนำมาใช้ในการเสนอข่าวการเมืองโดยใช้เปรียบเทียบกับความหมายอื่น ส่วนที่เป็นคำนามมีทั้งหมด ๗๘ ส่วน เช่น

หมวก

ตัวอย่าง

หมวกใบที่เป็นผู้บัญชาการทหารย่อมมีความสำคัญมากกว่าใบที่รักษาราชการผู้บัญชาการทหารสูงสุด และหมวกใบที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมย่อมสำคัญกว่าหมวกรองนายกรัฐมนตรีแน่นอน

(มติชน ๒ ส.ค. ๓๔ น. ๘)

สำนวน หมวก หมายถึง ตำแหน่งหน้าที่ การดำรงตำแหน่ง

เกม

ตัวอย่าง

กรณีความคิดแก้รัฐธรรมนูญ สมักร สุนทรเวช อดีตรมว. มหาดไทยเมื่อปี ๒๕๑๕ ระบุสภาไม่มี

“ภูมิคุ้มกัน” ปชป. จัดเกม กัดคัน “เต็ง”

“มารุต บุนนาค” พันทางป็นรัฐสภา

(ไทยรัฐ ๑๔ ก.พ. ๓๖ น.๓)

สำนวน เกม หมายถึง เรื่องราวที่สร้างขึ้นหรือจัดทำขึ้นเพื่อใช้โจมตีหรือโต้ตอบฝ่ายตรงข้าม เช่น ฝ่ายค้านต้องการโจมตีฝ่ายรัฐบาลในการอภิปรายไม่ไว้วางใจในเรื่องต่างๆ จึงต้องมีการหาหลักฐานมีกลวิธีทางการเมือง เพื่อล่อหลอกให้ฝ่ายรัฐบาลเผยความจริงให้ประชาชนทราบ

ข้าง

ตัวอย่าง

งานนี้ข้างเจอข้างชะแล้ว

(ไทยรัฐ ๒๑ ก.ค.๓๔ น. ๒)

สำนวน ข้าง หมายถึง ผู้มีอิทธิพล ผู้ยิ่งใหญ่ คนใหญ่คนโต

ตัวอย่าง

แต่ละพรรคก็มีงูแฟนฟานไม่น่าไว้วางใจ

(ไทยรัฐ ๓๑ ก.ค. ๓๔ น. ๒)

สำนวน งู หมายถึง คนที่ไว้วางใจไม่ได้ คนที่สามารถทำ

อันตรายให้กับผู้อื่นได้ตลอดเวลา

ข. คำเดียวที่เป็นคำกริยา คือ ส่วนที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยาในประโยค ซึ่งแสดงอาการหรือสภาพเหตุการณ์ต่างๆ จากการศึกษาพบว่าส่วนที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยามีจำนวน ๒๐๐ ส่วน แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

ข ๑) คำกริยากรรม หมายถึง ส่วนที่ทำหน้าที่เป็นกริยากรรม ซึ่งเป็นกริยาที่มีใจความไม่บริบูรณ์ต้องมีคำนามหรือสรรพนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตามหลัง ประโยคจึงจะได้ใจความสมบูรณ์และใช้สื่อความหมายได้ จากการศึกษาพบว่า ส่วนที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรมพบว่ามีจำนวน ๑๒๐ ส่วน

เชือด

ตัวอย่าง

สรุปสำนวนสอบทรัพย์สิน “ประมาณ-เสนาะ” ซึ่งขาด ๑๕ ม.ค. “สุธิ” ขอ มนตรี-วัฒนา-สุบิน เร่งให้คิว เชือด บิ๊กมวล (มติชน ๒ ม.ค. ๓๕)

สำนวน เชือด หมายถึง พิจารณา ตัดสินความผิด มักสื่อความหมายไปในทางที่ไม่ดี มุ่งให้อีกฝ่ายหนึ่ง พ่ายแพ้และเสียหาย

อุ้ม

ตัวอย่าง

“บิ๊กจ๊อด” อุ้มบุญชูด้วยการตั้งให้เป็นที่ปรึกษาอง กาลังรักษาพระนคร (สยามรัฐ ๓ก.พ.๓๕ น.๑)

สำนวน อุ้ม หมายถึง สนับสนุน ช่วยเหลืออย่าง เต็มที่

กวาด

ตัวอย่าง

สัญญาคุย ปชท. กวาด ส.ส. กทม. ๑๕ ที่นั่ง (มติชน ๑๘ ม.ค. ๓๕ น. ๗)

สำนวน กวาด หมายถึง ได้ทั้งหมด ได้ครบจำนวน

เกาะ

ตัวอย่าง

ส.ส. ย้ายพรรคสับสนต่างเกาะปีกดัง

(บ้านเมือง ๓๑ ธ.ค. ๓๗ น. ๑)

สำนวน เกาะ หมายถึง ยึดติด ยึดเอาไว้เป็นที่พึ่ง

งาบ

ตัวอย่าง

สอบคว้นคมนาคมงาบทางคว้น

(ดาวสยาม ๑ ม.ค. ๓๔ น. ๑)

สำนวน งาบ หมายถึง โกงกิน ทูจริต คอร์ปชั่น

๖. ๒ คำกริยากรรม หมายถึง สำนวนที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยากรรม ซึ่งเป็นคำกริยาที่ไม่มีกรรมมาตามหลังเป็นกริยาที่มีใจความสมบูรณ์ ไม่ต้องมีคำนามหรือสรรพนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรมปรากฏตามหลัง พบว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีลักษณะเป็นคำกริยากรรมจำนวน ๘๐ สำนวน เช่น

คืน

ตัวอย่าง

ป.เปิด “คืน” กรณีถูกชักฟอกเรื่องพั้วพันยาเสพติด

(มติชน ๑๘ พ.ค. ๓๗ น. ๒)

สำนวน คืน หมายถึง คืนริน พยายามแก้ตัวให้พ้นจากความผิด

คลอດ

ตัวอย่าง

และแล้วรัฐบาลชวน ๓ ก็คลอດออกมาแบบไม่พลิก ล้อเล่นเอาหลายคนผิดหวังไปตามๆ กัน

(มติชน ๓๑ ต.ค. ๓๗ น. ๖)

สำนวน คลอດ หมายถึง เกิดผล เป็นผล ออกมาใช้ การได้ มักใช้กับการอนุมัติกฎหมายหรือพระราชบัญญัติ

แห้ง

ตัวอย่าง

หากยังชิงพีดกันอยู่อย่างนี้ การแก้รัฐธรรมนูญแห่งแน
(ไทยรัฐ ๒๓ มี.ค. ๓๗ น.๓)

สำนวน แท้ง หมายถึง ล้มเหลว ไม่ประสบความสำเร็จ คำว่า “แท้ง” นั้นแสดงถึงความล้มเหลวไม่ประสบความสำเร็จ ในข่าวการเมืองมักใช้กับ พรบ. การกำหนดกฎหมายต่างๆ ที่รัฐสภาไม่อนุมัติ และจะตกไปโดยไม่มีการนำมาพิจารณาใหม่อีกเปรียบเสมือน การแท้งบุตร ซึ่งเด็กทารกนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นมาได้ เพราะได้เสียชีวิตไปแล้ว

ล็อบบี้

ตัวอย่าง

ประชุมสภาคราวนี้ ส.ส. ล็อบบี้กันให้วุ่น

(ไทยรัฐ ๑๓ ก.ค. ๓๘ น. ๑)

สำนวน ล็อบบี้ หมายถึง วังเต็น หรือ ชักชวนให้เห็นด้วยก่อนที่จะมีการพิจารณากันจริง ล็อบบี้ เป็นคำมาจากภาษาอังกฤษว่า “lobby” หมายถึง

“To persuade a government or a council that particular thing should be done” ในภาษาไทยสามารถทำหน้าที่เป็นได้ทั้งคำนาม และคำกริยา ถ้าทำหน้าที่เป็นคำนามหมายถึง การวังเต็น การชักชวนให้คล้อยตาม แต่ถ้าทำหน้าที่เป็นคำกริยา หมายถึง วังเต็น ชักชวนให้คล้อยตามกัน

ไหล

ตัวอย่าง

มนตรี ไหลไม่หยุดโวเรื่องสร้างทาง

(ข่าวสด ๔ มี.ค. ๓๔ น. ๑)

สำนวน ไหล หมายถึง พุดไปเรื่อยๆ ใช้กับคนที่พุดจาจับจูดไม่ได้

เต็น

ตัวอย่าง

จิวเต็นเรื่องไผ่กรมตำรวจ

(ไทยรัฐ ๒๐ ก.ค. ๓๘ น.๔)

สำนวน เด่น หมายถึง โกรธ ร้อนตัวเมื่อถูกกล่าวหาว่า
กระทำผิด

โคด

ตัวอย่าง

ส.ส. ประชาธิปัตย์โคดไม่เข้าประชุมเพียบ

(สยามรัฐ ๓๐ ม.ค. ๓๕ น. ๑)

สำนวน โคด หมายถึง ไม่เข้าร่วม หนีหายไป

หนาว

ตัวอย่าง

พรรคกิจสังคมภายหลังจากการจับนายปิยะณัฐ

วัชรารมณ์ ออกไปแล้วก็สงบเสงี่ยมเป็นอย่างมาก

ระวังเถอะกะ เดี่ยวนี้ลูกพรรคทั้งหลายเขาไม่ซีเรียส

กับท่าน งานนี้รู้สึกหนาวแน่

(ข่าวสด ๒๑ ก.ค. ๓๔ น. ๒๕)

สำนวน หนาว หมายถึง รู้สึกสะท้านใจ ว่าแห้ว

โคดเดี่ยว หวาดกลัว

ค. คำเดี่ยวที่เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง สำนวนที่ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ ซึ่งเป็นคำที่ใช้
ขยายความของคำอื่นเพื่อให้เนื้อความชัดเจนยิ่งขึ้น ได้แก่ ขยายความเพื่อบอกลักษณะ คุณภาพ
ปริมาณ จำนวน เวลา สถานที่ อารมณ์ความรู้สึก เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าสำนวนที่ทำหน้าที่
เป็นคำวิเศษณ์ ๕๔ สำนวน เช่น

กร่อย

ตัวอย่าง

โหมโรงอาเซียนกร่อย “ เต็ง ” ต้นเหตุเค้นนักข่าว

(มติชน ๑๒ ธ.ค. ๓๘ น. ๑)

สำนวน กร่อย หมายถึง ไม่สนุกสนาน ไม่น่าสนใจ

เหนียว

ตัวอย่าง

“บรรหาร” แชวรัฐบาลเหนียวกว่าตุ๊กแก

(ข่าวสด ๒๑ ก.ค. ๓๗ น. ๒)

ฝืด	ตัวอย่าง รัฐธรรมนูญอภิปรายฝืด (เดลินิวส์ ๓๐ พ.ย. ๓๕ น.๑) สำนวน ฝืด หมายถึง ไม่ราบรื่น มีอุปสรรค ไม่ตกลง ไม่สนุกสนาน
ยี้	ตัวอย่าง รธน. ฉบับใหม่ยี้ตลอดกาล (สยามรัฐ ๓๐ ธ.ค. ๓๔ น. ๑) สำนวน ยี้ หมายถึง ไม่ดี ไม่เป็นที่นิยม หรือ ชื่นชม น่ารังเกียจ
เสื่อม	ตัวอย่าง ประชาธิปไตยยุคเสื่อมได้กวมที่นั่งเดียว (เดลินิวส์ ๑๘ ก.ค. ๓๖ น. ๑) สำนวน เสื่อม หมายถึง ตกต่ำลง ไม่น่าเชื่อถือ
เฮงซวย	ตัวอย่าง ส.ส. สมัยนี้หาดียากไอ้ที่เห็นก็ทำงานเฮงซวยทั้งนั้น ต่างกอบโกยเข้ากระเป๋าอย่างเดียว (ไทยรัฐ ๒ ก.พ. ๓๗ น. ๔) สำนวน เฮงซวย หมายถึง ไม่ดี แย่มาก

๑.๒ ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่เป็นคำประกอบ

คำประกอบ หมายถึง คำที่เกิดจากหน่วยคำตั้งแต่ ๒ หน่วยคำขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างคำใหม่ที่มีความหมายใหม่ หรือคงเค้าความหมายเดิม จากการศึกษาพบว่า มีทั้งหมด ๘๑๘ สำนวน

คำประกอบที่พบในสำนวนที่ใช้ในข่าวการเมืองมี ๓ ประเภท ได้แก่

๑.๒.๑ คำประกอบที่เป็นคำประสม

๑.๒.๒ คำประกอบที่เป็นคำซ้อน

๑.๒.๓ คำประกอบที่เป็นคำซ้ำ

๑.๒.๑ คำประกอบที่เป็นคำประสม หมายถึง คำประสมที่เกิดจากหน่วยคำอิสระตั้งแต่ ๒ หน่วยคำขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกัน ทั้งนี้หน่วยคำที่นำมาประกอบเข้าด้วยกันนั้น ความหมายต่างกัน หรือไม่สัมพันธ์กันในลักษณะหนึ่งลักษณะใด และเมื่อนำมาประกอบเป็นคำใหม่แล้ว จะมีความหมายใหม่ ที่เหมือนหรือมีเค้า หรือ นัยของความหมายของหน่วยคำที่นำมาประกอบกันอยู่ ส่วนที่มีลักษณะเป็นคำประสมนี้ มีความหมายเชิงเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น จากการศึกษาพบว่ามีทั้งหมด ๑๖๘ จำนวน

ถ้อยคำที่ใช้เป็นจำนวนที่มีลักษณะเป็นคำประสมที่เป็นจำนวนพบว่ามีโครงสร้างดังนี้

๑.๒.๑.๑. นาม + นาม

หัวคะแนน

(หัว + คะแนน)

ตัวอย่าง

ม.ท.ได้هلكโครงการ บชท. จนท. เป็นหัวคะแนน

สุคติสัย (สยามรัฐ ๒๔ พ.ค. ๓๔ น.๕)

หมายถึง ผู้ที่เป็นตัวแทนสนับสนุนเรื่องการหาเสียง

เสือกระดาษ

(เสือ + กระดาษ)

ตัวอย่าง

นายบุญเสริม กล่าวด้วยว่า คณะกรรมการเลือกตั้งควรจะต้องมีอำนาจตามกฎหมายไม่ใช่เป็นเพียงแก่

เสือกระดาษ (เดลินิวส์ ๒๔ ก.ค. ๓๘ น. ๓)

หมายถึง สิ่งที่มีผลบังคับแต่ในทางทฤษฎีเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติไม่สามารถบังคับให้กระทำการใดๆ ได้

หัวหอ

(หัว + หอก)

ตัวอย่าง

หัวหอประชาธิปไตยร่วมจักรวรรดิ

(ไทยรัฐ ๑๓ ก.พ. ๓๗ น. ๑๗)

หมายถึง ตัวตั้งตัวตี ผู้นำ

ลูกแกะ

(ลูก + แกะ)

ตัวอย่าง

ตอนนี้ ส.ส. มีสภาพไม่ต่างจากลูกแกะเท่าไรนัก

(เดลินิวส์ ๓๐ ก.ค. ๓๘ น. ๖)

หมายถึง ผู้ที่ตกอยู่ในภาวะลำบากหรือเดือดร้อนจาก
ผู้ที่มีอำนาจมากกว่าตน คำนี้มีที่มาจากนิทานเรื่องลูก
แกะกับหมาป่า

ห้วกะทิ

(ห้ว + กะทิ)

ตัวอย่าง

สายประชาติปัตย์รัฐัวสวนามกรุงเทพฯฯ ฮู้ยักวางแผน
หาทีเด็ดฮู้แก่ ๒ เขตเป็นห้วกะทิบุกปรากฎว่า

“เจอตอ” เขต ๒ เป็นประเคิม

(เดลินิวส์ ๒๐ ก.ค. ๓๔ น.๔)

หมายถึง บุคคลที่มีความฉลาดมากๆ หรือเป็นบุคคล
สำคัญในระดับแนวหน้า

ลมปาก

(ลม + ปาก)

ตัวอย่าง

การเมืองบ้านเราทุกวันนี้มีแต่ลมปากของรัฐมนตรีจึง
เป็นอย่างที่เห็น ๆ กัน

(ดาวสยาม ๑๒ ต.ค. ๓๔ น. ๒)

หมายถึง คำที่พูดออกมาลอยๆโดยไม่มีหลักฐานยืนยัน
ยันว่าเป็นความจริงหรือไม่

หางเครื่อง

(หาง + เครื่อง)

ตัวอย่าง

หางเครื่องประชาติปัตย์หนูนชวนสุดสุด

(มติชน ๑๗ พ.ย. ๓๘ น. ๖)

หมายถึง ผู้สนับสนุน

๑.๒.๑.๒. นาม + กริยา

เด็กฝาก

(เด็ก + ฝาก)

ตัวอย่าง

การมีคณะกรรมการตำรวจในลักษณะที่คละเคล้าเป็น
สัดส่วนระหว่างโดยตำแหน่งเลือกตั้งและสรรหาเช่น
นี้ จะทำให้การพิจารณาข้าราชการตามตำแหน่งต่างๆ
ได้รอบคอบยิ่งขึ้นทั้งจะมีการท้วงติงเห็นด้วยเป็น
ระบบคุณธรรมมากกว่าระบบอุปถัมภ์หรือ “เด็กฝาก”
(ไทยรัฐ ๒๕ ม.ค. ๓๗ น. ๑๘)

หมายถึง ผู้ที่เข้าทำงานโดยมิได้ใช้ความสามารถของ
ตนเอง ผู้ที่ใส่เส้นสาย คนที่มีผู้มีอิทธิพลเป็น
ผู้อุปถัมภ์ช่วยเหลือ

ร่างทรง

(ร่าง + ทรง)

ตัวอย่าง

รัฐบาลไม่ใช้ร่างทรงเผด็จการ

(สยามรัฐ ๑๒ ก.พ. ๓๗ น. ๑)

หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่แทน

แพแตก

(แพ + แตก)

ตัวอย่าง

แพแตกไปเลยสำหรับกิจสังคมเมื่อหัวหน้านายมนตรี
พงษ์พานิช เจอมรสุมฝ่ายค้าน
(เดลินิวส์ ๒๐ พ.ค. ๓๔ น. ๔)

หมายถึง แยกออกจากกัน ทะเลาะเบาะแว้งกันจนเข้า
หน้าไม่ติด

ลูกหาบ

(ลูก + หาบ)

ตัวอย่าง

ลูกหาบชวนเชื้อมือรัฐบาลแก้วกุดได้

(มติชน ๑๔ พ.ค. ๓๘ น. ๘)

หมายถึง ลูกน้อง ผู้สนับสนุน

กา + ฝาก

ตัวอย่าง

กาฝาก

กาฝากที่เข้ามาอยู่ในคณะรัฐบาลนี้เป็นปัญหา

การาคาซัง (ข่าวสด ๑๗ มิ.ย. ๓๖ น. ๔)

หมายถึง ผู้ที่อาศัยผู้อื่นหากิน

พีเลียง

ตัวอย่าง

(พี + เลียง)

สภามัยหนึ่งคมีพีเลียง (ไทยรัฐ ๑๗ ธ.ค. ๓๔ น. ๓)

หมายถึง วุฒิสมาชิก

๑.๒.๑.๓ นาม + วิเศษณ์

น้ำเนา

หมายถึง สิ่งที่ไม่ดี ไม่มีคุณค่า ผู้ประพฤติมิชอบ

(น้ำ + เน่า)

ตัวอย่าง

เลือกตั้งที่ไรก็มีแต่ ส.ส. น้ำเนา จะมี “ น้ำดี ” ก็คน

(สยามรัฐ ๑๐ พ.ค. ๓๔ น. ๗)

หน้าใหม่

ตัวอย่าง

(หน้า + ใหม่)

ส.ส. หน้าใหม่ บานเต็มสภา

(ดาวสยาม ๑๔ ก.พ. ๓๖ น. ๑)

หมายถึง ผู้ที่ทำอะไรเป็นครั้งแรก คนใหม่

ม้ามิด

ตัวอย่าง

(ม้า + มิด)

เจตสอประวัง ม้ามิดคว่าตัวเก็ง ורתัยตั้งจำ

(ไทยรัฐ ๔ เม.ย. ๓๘ น. ๑)

หมายถึง บุคคลที่ชนะการแข่งขันหรือการกระทำใดๆ

โดยที่ผู้อื่นมิได้คาดหมายมาก่อน

ไฟเขียว

ตัวอย่าง

(ไฟ + เขียว)

กรม. ไฟเขียว กม. โสภณิ เพิ่มโทษหนักชายรักสนุก

(มติชน ๑๓ ก.ค. ๓๖ น. ๑)

หมายถึง ปล่อยให้ทำโดยอิสระ อนุญาต เปิดทาง

สะดวก

ศาลเตี้ย

(ศาล + เตี้ย)

ตัวอย่าง

อดีต ส.ส. “ รุมอั๊ด ” ศาลเตี้ย รสช.

(เดลินิวส์ ๗ พ.ค. ๓๔ น. ๑)

หมายถึง พิจารณาเองโดยไม่ฟังศาลสถิตยุติธรรม

๑.๒.๑.๔ นาม + บุพบท

คนนอก

(คน + นอก)

ตัวอย่าง

“คนนอก” เป็น รมต. ฝ่ายค้านเห็นปรกติ

(ไทยรัฐ ๑๗ ต.ค. ๓๗ น. ๔)

หมายถึง บุคคลผู้มีได้มีตำแหน่งในคณะรัฐบาล

คนใน

(คน + ใน)

ตัวอย่าง

เปรียบ “ มวย ” รุ่นใหญ่ระหว่าง “ ทวิช-วัฒนา ”

ในสายตา “ ชวน ” ใคร “ คนนอก ” ใคร

“ คนใน ” (มติชน ๑๔ ม.ค. ๓๗ น. ๓)

หมายถึง บุคคลที่มีตำแหน่งในคณะรัฐบาล

คนกลาง

(คน + กลาง)

ตัวอย่าง

นายกฯ ต้องมาจากคนกลาง

(สยามรัฐ ๔ พ.ค. ๓๕ น.๑)

หมายถึง ผู้ที่วางตนเป็นกลางไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

๑.๒.๑.๕ นาม + คำบอกลำดับ

มือที่สาม

(มือ + ที่สาม)

ตัวอย่าง

หวั่นมือที่สามเข้าแทรกเสถียรภาพรัฐบาล

(ดาวสยาม ๑๕ พ.ค. ๓๕ น. ๓)

หมายถึง ผู้แทรกแซง

พลังที่สาม

ตัวอย่าง

(พลัง + ที่สาม)

เชื้อพลังที่สามมีเนถ์รัฐบาลเบี้ยว

(สยามรัฐ ๑๕ ม.ค. ๓๖ น. ๒)

หมายถึง ประชาชน

มือหนึ่ง

(มือ + หนึ่ง)

ตัวอย่าง

“ สุขชัย ” มือหนึ่งเศรษฐกิจประชาธิปไตย

(ไทยรัฐ ๑๓ ก.ค. ๓๖ น. ๔)

หมายถึง คนที่มีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งมาก

เต็งหนึ่ง

(เต็ง + หนึ่ง)

ตัวอย่าง

ตัวเต็งเต็งหนึ่งหมายอรรถย กาญจนชูศักดิ์ เจต ๒ ลง

บีมารุต (มติชน ๑๗ ส.ค. ๓๘ น. ๓)

เต็ง เป็นค่านาม หนึ่ง เป็นคำบอกลำดับ

หมายถึง ผู้ที่คาดว่าจะชนะการแข่งขัน

๑.๒.๑.๖ กริยา + นาม

ยกเครื่อง

(ยก + เครื่อง)

ตัวอย่าง

ยกเครื่องพรรคพลังสังคมประชาธิปไตยพร้อมเปลี่ยน

ชื่อเป็น “ พรรครวมพลังใหม่ ” โดยมี

“ ปราโมทย์ นาครทรรพ ” เป็นหัวหน้าพรรค

(มติชน ๑๘ ม.ค. ๓๕ น. ๑๓)

หมายถึง ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงใหม่

กวาดเสียง

(กวาด + เสียง)

ตัวอย่าง

เผยลงสมัครแน่แต่ไม่หมายล้างแค้นใครหวังกวาด

เสียงฝั่งธนฯ ต่างจังหวัดตั้ง ๑๔๐ คน

(สยามรัฐ ๒๐ ม.ค. ๓๕ น. ๑)

หมายถึง ชนะการเลือกตั้งในทุกเขตที่ลงสมัคร

ลี้มโลก

(ลี้ม + โลก)

ตัวอย่าง

ทักษิณติง ส.ส. อย่าทำตัวลี้มโลกอนาคตชาติอยู่ใน

กำมือ (ไทยรัฐ ๓๐ ส.ค. ๓๖ น. ๑)

หมายถึง ปล่อยตามสบาย

ล้วงลูก

(ล้วง + ลูก)

ตัวอย่าง

ปชป. ล้วงลูก ปชท. (สยามรัฐ ๒๐ ม.ค. ๓๕ น. ๑)

หมายถึง เข้าไปก้าวก่ายหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้
อื่น

๑.๒.๑.๓. กริยา + กริยา

วังเต้น

(วัง + เต้น)

ตัวอย่าง

“ ประทิน ” เอียนพวกวังเต้น

(ไทยรัฐ ๕ ม.ค. ๓๖ น. ๑๗)

หมายถึง พยายามติดต่อเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือ
โดยไม่ถูกต้องและยุติธรรม

ซั๊กฟอก

(ซั๊ก + ฟอก)

หมายถึง สอบสวนให้ได้ความจริง

ตัวอย่าง

ซั๊กฟอก “ บัญญัติ ” สปอร์ตคอมเพล็กซ์

(ไทยรัฐ ๒๑ ม.ค. ๓๘ น. ๑๐)

เกทับ

(เก + ทับ)

ตัวอย่าง

“ อนันต์ ” เกทับ “ น้ำชาติ ”

(เดลินิวส์ ๓๐ พ.ย. ๓๔ น. ๑๗)

หมายถึง ข่มขู่คู่ต่อสู้

แก้เกี้ยว

(แก้ + เกี้ยว)

ตัวอย่าง

ชวนแก้เกี้ยวเรื่อง สปก. (สยามรัฐ ๔ พ.ค. ๓๖ น. ๑)

หมายถึง แก้เงิน , แก้ตัว

๑.๒.๑.๘ บุพบท + นาม

ใต้โต๊ะ
(ใต้ + โต๊ะ)

ตัวอย่าง
งานนี้เขาบอกว่ามี “ใต้โต๊ะ” กันหลายพันล้านวงั้น
เถอะ (ไทยรัฐ ๒๑ ม.ค. ๓๘ น. ๖)
หมายถึง การคิดสินบนเพื่อให้กระทำการสิ่งใดสิ่ง
หนึ่งได้สะดวก

นอกคอก
(นอก + คอก)

ตัวอย่าง
ลงโทษหนัก ส.ส. นอกคอก
(ดาวสยาม ๑๔ ส.ค. ๓๘ น. ๑)
หมายถึง ออกนอกกลุ่มนอกทาง ทำตัวเหลวไหล

นอก + ฤดู
(นอกฤดู)

ตัวอย่าง
กรมตำรวจุ่นหนัก มท.๑ ย้ายนอกฤดู
(มติชน ๑๘ ส.ค. ๓๘ น. ๑)
หมายถึง นอกช่วงเวลาที่กำหนด

๑.๒.๑.๙. วิเศษณ์ + วิเศษณ์

อย่างหนา
(อย่าง + หนา)

ตัวอย่าง
นักการเมืองเค้าอย่างหนามากก็ขนาดโดนลากใส่เนาๆ
เรื่องแจก สปก. ๔-๐๑ อื้อฉาวออกมาเป็นกิโลแล้ว ยัง
สวมวิญญาณแมวกลบขี้ทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ซะงั้นแหละ
(มติชน ๓๑ ม.ค. ๓๘ น. ๒)
หมายถึง หน้าด้าน ไร้อาย

โปรงใส
(โปรง + ใส)

ตัวอย่าง
ชวลิตชั้นมีนอตร. คนใหม่ “โปรงใส” ชื่อเครื่องมือ
ปราบจราจร (สยามรัฐ ๑๒ ก.ย. ๓๗ น. ๒)

หมายถึง บริสุทธิ ไม่มีสิ่งเคลือบแฝง

๑.๒.๑.๑๐. จำนวนนับ + นาม

สามทหารเสือ
(สาม + ทหารเสือ)

ตัวอย่าง
มีข่าวออกมาว่าสามทหารเสือ คือ “สุธรรม แสงประทุม”
“ชานี ศักดิ์เศรษฐี” และ “วิทยา แก้วภราดัย” อดีต
ส.ส.เอกภาพจากนครศรีธรรมราชจะย้ายไปอยู่พรรค
อื่น
(เดลินิวส์ ๒๐ พ.ค. ๓๔ น. ๓)
หมายถึง คนสำคัญ ๆ ๓ คน

สิบแปดมงกุฏ
(สิบแปด + มงกุฏ)

ตัวอย่าง
พวกสิบแปดมงกุฏแฝงมาในคราบ ส.ส.
(เดลินิวส์ ๒๐ พ.ค. ๓๔ น. ๓)
หมายถึง คนที่มีเล่ห์เหลี่ยม

๑.๒.๒ คำประกอบที่เป็นคำซ้อน

คำซ้อน คือ คำที่เกิดขึ้นจากการนำหน่วยคำอิสระ มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือ
ต่างกัน อยู่ในอรรถเขตเดียวกัน มาเข้าคู่กัน อาจคงเค้าความหมายเดิมโดยมีความหมายที่ชัดเจนขึ้น หรือ
เน้นเฉพาะความหมายของคำใดคำหนึ่ง หรือมีความหมายใหม่เชิงอุปมา จากการศึกษาพบว่า มีทั้งหมด
๑๘ จำนวน สำหรับจำนวนที่เป็นคำซ้อนก็เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงความหมาย ๒ ลักษณะ คือ จำนวนที่
คงเค้าความหมายเดิมและจำนวนที่มีความหมายใหม่เชิงอุปมา

๑.๒.๒.๑ คำซ้อนที่ประกอบด้วย นาม + นาม จำนวนที่เป็นคำซ้อนประเภท
นี้จะให้ความหมายใหม่ในเชิงอุปมา เช่น

แขนขา
(แขน + ขา)

ตัวอย่าง
พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ลงทุนให้หลวงพ่อกหักหัวถึง
๓ ทีก็เพื่อไม่ให้ทรุดให้เซ ซึ่งทั้งนี้ก็มีกรมตำรวจเป็น

แขนขาที่สำคัญ (ไทยรัฐ ๒๒ มี. ค. ๓๗ น. ๒)
 แขน และ ขา มีความหมายอยู่ในอรรถเขตเดียวกันคือ
 เป็นอวัยวะของร่างกาย
 หมายถึง ฝ่ายสนับสนุน

เขียวเล็บ
 (เขียว + เล็บ)

ตัวอย่าง
 นักการเมืองที่ยังมีเขียวเล็บยังมีเหลืออยู่อีก ๑๑ คน ที่
 จะรอดคำพิพากษาจาก “ศาลเตี้ย” ว่าจะถูกยึดทรัพย์
 ด้วยข้อหาใหม่ ร่ำรวยผิดปกติหรือไม่
 (ไทยรัฐ ๓๐ พ.ย. ๓๔ น.๖)
 เขียวและเล็บ มีความหมายอยู่ในอรรถเขตเดียวกัน
 หมายถึง อำนาจ อิทธิพล

มือไม้
 (มือ + ไม้)

ตัวอย่าง
 นายกรัฐมนตรี ชวน หลีกภัย ก็บอกปิดความรับผิดชอบ
 ชอบในเรื่องการเชื่อมประสานและใช้ประโยชน์จาก
 วุฒิสมาชิกอันก็ควรจะเป็นมือไม้ของรัฐบาลหลบหน้า
 ไปไม่พิน (ข่าวสด ๑๕ เม.ย. ๓๗ น. ๔)
 มือ และ ไม้ ความหมายของคำทั้งสองนั้นแตกต่างกัน
 และเมื่อนำมาซ้อนกันแล้ว เกิดความหมายใหม่
 หมายถึง ฝ่ายสนับสนุน

๑.๒.๒.๒ คำซ้อนที่ประกอบด้วย กริยา + กริยา จำนวนที่เป็นคำซ้อนชนิดนี้
 ความหมายของคำจะยังคงเค้าความหมายเดิม หรือมีความหมายในเชิงอุปมา เช่น

ตัมตุน
 (ตัม + ตุน)

หมายถึง หลอกหลวง ตัม มีความหมายที่แตกต่างกับ
 ตุน เมื่อนำมาซ้อนกันได้ความหมายใหม่ในเชิงอุปมา
 ตัวอย่าง
 ผู้แทนสมัชชาชอบแต่จะตัมตุนประชาชน ไม่มีความ
 จริงใจในการแก้ปัญหา (สยามรัฐ ๒๓ ม.ค. ๓๖ น.๔)

โก่งกิน (โก่ง + กิน)	ตัวอย่าง อานันท์ยึดดอกพุดได้ รัฐบาลไม่โก่งกิน (บ้านเมือง ๒๐ พย. ๓๔ น.๑) หมายถึง ทูจจริต คดโก่ง คอรัปชั่น โกง มีความหมาย เหมือนกับคำว่ากิน(ความหมายในเชิงอุปมา หมายถึง ทูจจริต คดโก่ง) เมื่อนำมาซ้อนกันได้ความหมายที่คง แก่ความหมายเดิม

๑.๒.๓ คำประกอบที่เป็นคำซ้ำ

คำประกอบที่เป็นคำซ้ำ หมายถึง คำซึ่งเกิดจากการนำหน่วยคำอิสระที่มีความหมายเหมือนกัน ๒ หน่วยคำมาประสมกันเป็นคำใหม่ การนำ ๒ หน่วยคำมาซ้ำกันนี้ ทำให้ความหมายของสำนวนชัดเจนยิ่งขึ้น หรือเพื่อย้ำความสำคัญของข้อความนั้นๆ จากการศึกษาพบว่า มีจำนวน ๓๒ สำนวน เช่น

เบาะๆ	ตัวอย่าง อีดีเบาะๆ หลักเสียม (เคลนิวิสต์ ๑ ม.ค. ๓๗ น. ๑๕) หมายถึง ทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ พุดอะไรไม่รู้เรื่องเหมือน คนใบ้
แย็บๆ	ตัวอย่าง นายเนวินเองเคยออกมาแย็บๆว่าทหารพรานมีเอี่ยว อยู่ด้วย (มติชน ๒ ม.ค. ๓๗ น. ๓) หมายถึง พุดสะกิดเบา ๆ
สุดสุด	ตัวอย่าง “อาถัฏ” คุยเร่่งสุดสุดแถมอุบอิบขอขยายเส้นทางจาก อนุสาวรีย์ฯ ไปถึงสวนจตุจักร (สยามรัฐ ๒๗ พ.ย. ๓๕ น.๗) หมายถึง เต็มที่

จะจะ

ตัวอย่าง เห็นกันจะจะแจกเงินซื้อเสียงแต่ทำอะไรไม่ได้เพราะอิทธิพลของคนแจกมันคับฟ้า

(ดาวสยาม ๒๓ มี.ย. ๓๖ น.๓)

หมายถึง ชัดเจน

แบ่งรับแบ่งสู้

ตัวอย่าง

บรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรีต้องมีอาการ แบ่งรับแบ่งสู้ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้มีที่ท่าที่แข่งขันเอาจริง (เดลินิวส์ ๓ พ.ย. ๓๘ น. ๓)

แบ่งรับแบ่งสู้ เป็นคำที่มีเสียงซ้ำเพียงบางส่วน คือ พยางค์ที่ ๑ และ ๓

หมายถึง รับอย่างไม่แน่ใจ

กินบ้านกินเมือง

ตัวอย่าง

ฮั่วในระบบราชการเสมือนมะเร็งร้ายไม่มีคำอธิบายที่หนักแน่นสิ่งที่ชาวบ้านนึกออกก็คือ กินบ้านกินเมือง (บ้านเมือง ๑ ก.ค. ๓๕)

หมายถึง โกง ทูจริต กินบ้านกินเมือง เป็นคำซ้ำเพียงบางส่วน คือ พยางค์ที่ ๑ และ ๓

จากการศึกษาพบว่าหมวดคำของสำนวนในข่าวการเมืองที่เป็นคำประกอบ มี ๓ หมวดคำ คือสำนวนที่มีลักษณะเป็นคำประกอบที่ทำหน้าที่เป็นคำนาม เช่น หัวคะแนน เสือกระดาศ หัวหอก ลูกแกะ หัวกะทิ ลมปาก หางเครื่อง ร่างทรง เป็นต้น สำนวนที่มีลักษณะเป็นคำเป็นคำประกอบที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยา เช่น ยกเครื่อง ชักฟอก เกทับ นอกคอก ใต้โต๊ะ วังเดิน เป็นต้น สำนวนที่มีลักษณะส่วนประกอบเป็นคำประกอบที่ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ เช่น อย่างหนา โปรงใส สุดสุด จะจะ เสงชวย ประเจิดประเจ้อ เป็นต้น

๒. สำนวนที่เป็นวลี

สำนวนที่เป็นวลี หมายถึง สำนวนที่มีส่วนประกอบที่เป็นคำกับส่วนขยายของคำ จากการศึกษพบว่าสำนวนที่มีลักษณะส่วนประกอบเป็นวลีมีทั้งหมด ๓๖๗ สำนวนสามารถแบ่งออกได้ตามลักษณะส่วนประกอบที่แตกต่างกันออกเป็น ๓ แบบ คือ

๒.๑ นามวลี

๒.๒ กริยาวลี

๒.๓ วิเศษณ์วลี

๒.๑. นามวลี หมายถึง วลีที่ประกอบด้วยคำนามกับส่วนขยาย จากการศึกษพบว่า มีจำนวน ๑๕๕ มีลักษณะส่วนประกอบภายในแตกต่างกันออกไปดังนี้

ก.๑ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล)

ก.๒ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและคุณศัพท์ (ล ค)

ก.๓ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพจน์คุณศัพท์ (ล อ ค)

ก.๔ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ)

ก.๑ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก (ล) ซึ่งเป็นคำนามเรียงกันตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป เช่น

เงาประชาธิปไตย

ตัวอย่าง

ด้วยความรู้สึกที่คุ้นเคย “น้ำชาติ” ก็มาเหมือน

“เงาประชาธิปไตย” มาเยี่ยมยุคกฏอัยการศึก

(บ้านเมือง ๑๒ ม.ค. ๓๔ น. ๔)

หมายถึง ภาพลวง เป็นนามวลีซึ่งเป็นคำนามประกอบกัน ๒ คำ คือ เงา กับ ประชาธิปไตย

มรสุมการเมือง

ตัวอย่าง

นำชาติคัมเบ็คหลังถูกมรสุมการเมืองกระหน่ำ

(เดลินิวส์ ๓ ส.ค. ๓๖ น. ๑)

หมายถึง ความผันผวนเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ไม่แน่นอน มรสุมการเมือง เป็นนามวลีซึ่งเป็นคำนามเรียงกัน ๒ คำ คือ มรสุม กับ การเมือง

สงครามน้ำลาย

ตัวอย่าง

ชมผู้เล่นสงครามน้ำลายกับบิกหมึก

(เดลินิวส์ ๓ มี.ค. ๓๖ น. ๕)

หมายถึง การใส่ร้ายป้ายสีกัน สงครามน้ำลาย เป็นนามวลีซึ่งเป็นคำนามประกอบกัน ๒ คำคือ สงครามกับ น้ำลาย

ก.๒ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ (ล ค) ได้แก่ นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักที่เป็นคำนาม และส่วนขยายซึ่งเป็นหน่วยคุณศัพท์ เช่น

มะเร็งร้าย

ตัวอย่าง

การเมืองบ้านเราทุกวันนี้เหมือนมี มะเร็งร้ายคอยบั่นทอนเสถียรภาพอยู่ร่ำไป

(เดลินิวส์ ๔ ก.ค. ๓๖ น. ๑)

หมายถึง สิ่งชั่วร้าย สิ่งบั่นทอน มะเร็งร้าย เป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก มะเร็ง ซึ่งเป็นคำนามและส่วนขยาย ร้าย ซึ่งเป็นคำคุณศัพท์

มือสะอาด

ตัวอย่าง

คนมือสะอาดอย่างนายอานันท์ใครเห็นก็ชื่นชมและไว้วางใจโดยเฉพาะรศช. (บ้านเมือง ๒๓ ก.ค. ๓๔ น.๓)

หมายถึง ผู้ที่ประพาศิตนสุจริต มือสะอาด เป็นนามวลี ที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก มือ ซึ่งเป็นคำนามและส่วนขยาย สะอาดซึ่งเป็นคำคุณศัพท์

หัวเรือใหญ่

ตัวอย่าง

งานนี้หัวเรือใหญ่คงไม่ใช่ใครอื่น “บ๊ิกจ๊อด” ผู้ใหญ่คับแข่งคับขาในสภารสช.นั่นเอง

(ไทยรัฐ ๒๓ มิ.ย. ๓๔ น.๑)

หมายถึง ผู้ที่เป็นหัวหน้างาน หัวเรือใหญ่ เป็นนามวลี ที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก มือ ซึ่งเป็นคำนามและส่วนขยาย สะอาดซึ่งเป็นคำคุณศัพท์

ก.๓ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุพากย์คุณศัพท์ (ล อ ค) ได้แก่ นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลัก ๑ คำ และอนุพากย์คุณศัพท์ ซึ่งเป็นส่วนขยายหน่วยหลัก เช่น

ก้นไม้ทันรื้อน

ตัวอย่าง

รัฐบาลท่านนายกอนันต์ทำงานก้นไม้ทันรื้อนก็ต้องพับเสื่อกลับบ้านซะแล้ว (ไทยรัฐ ๑๗ มิ.ค. ๓๔ น.๔)
หมายถึง ยังไม่ได้ลงมือทำงานอย่างเต็มที่ ก้นไม้ทันรื้อน เป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก ก้น เป็นคำนามและส่วนขยาย ไม้ทันรื้อน ซึ่งเป็นอนุพากย์คุณศัพท์

ราหูกำลังเข้าแทรก

ตัวอย่าง

การเมืองไทยตอนนี้ราหูกำลังเข้าแทรก ไม้รู้จะหันหน้าฟังใคร (บ้านเมือง ๒๓ พ.ค. ๓๕ น.๔)
หมายถึง ตกอยู่ในภาวะที่คับขัน เป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก ราหู เป็นคำนามและส่วนขยาย กำลังเข้าแทรก ซึ่งเป็นอนุพากย์คุณศัพท์

คินหมาหอน

ตัวอย่าง

คินหมาหอน หรือพูดสุภาพๆ ว่า คินสุนัขหอน คอย
จับตา ให้ดีสีม่วงอ่อน (ไทยรัฐ ๑๔ ก.ค. ๓๗ น. ๑)
หมายถึง คินก่อนการเลือกตั้ง คินหมาหอน เป็นนาม
วลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก คิน ซึ่งเป็น
คำนามและส่วนขยาย หมาหอน ซึ่งเป็น
อนุภาคขยายหน่วยหลัก

ก.๔ นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน (ล จ) ได้แก่
นามวลีที่ประกอบด้วยหน่วยหลักซึ่งเป็นคำนาม และส่วนขยายซึ่งเป็นหน่วยจำนวน ซึ่งประกอบด้วย
คำบอกจำนวนและคำลักษณนาม เช่น

เต่าล้านปี

ตัวอย่าง

พวกที่ยังว่างตัวเป็นเจ้าของมุลนาย ถือว่าเป็นพวก
เต่าล้านปีที่ไม่รู้จักชะตากรรมตัวเอง
(ไทยรัฐ ๑๕ ม.ก. ๓๗ น.๑๘)
หมายถึง โบราณ เต่าล้านปี เป็นนามวลีที่มีโครงสร้าง
ประกอบด้วยหน่วยหลักคือ เต่า และหน่วยจำนวนคือ
ล้านปี ซึ่งเป็นคำบอกจำนวนและคำลักษณนามเป็น
ส่วนขยายหน่วยหลัก

ไดโนเสาร์เต่าล้านปี

ตัวอย่าง

สมัครยอมรับ “ ไดโนเสาร์เต่าล้านปี ” เพื่อชาติลูก
เดียว (ไทยรัฐ ๑๔ มิ.ย. ๓๗ น. ๖)
หมายถึง โบราณ ไม่ทันสมัย ไดโนเสาร์เต่าล้านปี
เป็นนามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก ๒
หน่วย คือ ไดโนเสาร์และเต่า และหน่วยจำนวน
ล้านปี ซึ่งเป็นคำบอกจำนวน และคำลักษณนามเป็น
ส่วนขยายหน่วยหลัก

ส.ส.ร้อยพรรค

ตัวอย่าง

การเมืองไทยไม่พัฒนาที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ก็แย่ ไหนจะ
ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงไหนจะเรื่อง

ส.ส.ร้อยพรรคอีก (สยามรัฐ ๗ ต.ค. ๓๗ น.๓)

หมายถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เปลี่ยนพรรคที่
คนสังกัดบ่อยครั้ง ส.ส.ร้อยพรรคเป็นนามวลีที่มีโครง
สร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก คือ ส.ส. และหน่วย
จำนวน ร้อยพรรค ซึ่งเป็นคำบอกจำนวน และคำ
ลักษณนาม เป็นส่วนขยายหน่วยหลัก

๒.๒.กริยาวลี หมายถึง วลีที่ประกอบด้วยคำกริยากับส่วนขยาย จากการศึกษพบว่า
จำนวน ๑๗๐ เมื่อนำมาใช้เป็นสำนวนมีลักษณะส่วนประกอบภายในดังนี้

๒.๒.๑ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก)

๒.๒.๒ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย
(ก ข)

๒.๒.๓ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น และอนุพากย์
วิเศษณ์ (ก อ ว)

๒.๑.๑ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่น (ก) ได้แก่ กริยาวลีที่
ประกอบด้วยหน่วยคำกริยาตั้งแต่ ๒ คำเรียงกัน เช่น

สอบผ่าน

ตัวอย่าง

อำนวยการสอบผ่านนำไทย

(ไทยรัฐ ๑๘ ต.ค. ๓๖ น. ๑)

หมายถึง ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง สอบ
ผ่าน เป็นกริยาวลีที่ประกอบด้วยคำกริยา ๒ คำ คือ
สอบ กับ ผ่าน

อัคนีค

ตัวอย่าง

ลงเลือกตั้งคราวนี้คาดแต่ละพรรคอัคนีคกันสะบันหัน

ແຫລກ (ໄທຍຣຳູ ໑໒ ຕ.ຄ. ໓໒ ນ. ໑)

ໝາຍດຶງ ສນັບສນຸນດ້ວຍເງິນ ອັດນຶດ ເປັນກຣຶຍາວລຶທີ່ ປຣະກອບດ້ວຍຄຳກຣຶຍາ ໒ ຄຳ ຄື ອັດ ກັບ ນຶດ

ຣຸມຈຶບ

ດ້ວຍຳ່ງ

ອຳນວຍດູກຣຸມຈຶບໃຫ້ນັ່ງນາຍກຳ

(ໄທຍຣຳູ ໔ ສ.ຄ. ໓໒ ນ.໓)

ໝາຍດຶງ ຫລາຍກຸນຣຸມຈັກຈວນໃຫ້ເປັນພວກເດີຍວກັນ

ຣຸມຈຶບ ເປັນກຣຶຍາວລຶທີ່ປຣະກອບດ້ວຍຄຳກຣຶຍາ ໒ ຄຳ ຄື ຣຸມ ກັບ ຈຶບ

໒.໒.໒ ກຣຶຍາວລຶທີ່ມີໂຄຣງສຳຣັງປຣະກອບດ້ວຍຫນ່ວຍແກ່ນແລະຫນ່ວຍຟາຍ (ກ ຫ)

ໄດ້ແກ່ ກຣຶຍາວລຶທີ່ປຣະກອບດ້ວຍຫນ່ວຍແກ່ນ ຈຶ່ງເປັນຄຳກຣຶຍາແລະຫນ່ວຍຟາຍ ຈຶ່ງ

ບຶນເດີຍວ

ດ້ວຍຳ່ງ

ນຳຟາດບຶນເດີຍວ ໄປອັງຄຸຍກຣາວນີໄຣ່ເກາຄຸນຸຍຶງບຸຍ ເຣືອນ (໒໓ ພ.ຄ. ໓໔ ນ.໓)

ໝາຍດຶງ ໄປໂດຍລຳຟັງ ບຶນເດີຍວ ເປັນກຣຶຍາວລຶທີ່ ປຣະກອບດ້ວຍຫນ່ວຍແກ່ນ ບຶນ ເປັນຄຳກຣຶຍາ ແລະເດີຍວ ເປັນຫນ່ວຍຟາຍຈຶ່ງເປັນຄຳກຣຶຍາວລຶເສຍຸດ

ເຊີຍວາກ

ດ້ວຍຳ່ງ

ນັກກຣຶເມືອງອຳ່ງນາຍປຶຍະຸນຸນັ່ງເຊີຍວາກໂຄຣງກຶຣຸ ຈນາດຟລ.ອ.ອາທຶຕຶຍ໌ ຄຳລັງເອກຍັງຣຸຶຟຶຍສງມາແລ້ວ

(ໄທຍຣຳູ ໑໔ ກ.ຄ. ໓໒ ນ. ໑)

ໝາຍດຶງ ຄຳຈັດຍາກ ເຊີຍວາກ ເປັນກຣຶຍາວລຶທີ່ ປຣະກອບດ້ວຍຫນ່ວຍແກ່ນ ເຊີຍວ ເປັນຄຳກຣຶຍາ ແລະ ຍາກ ເປັນຫນ່ວຍຟາຍຈຶ່ງເປັນຄຳກຣຶຍາວລຶເສຍຸດ

๒.๒.๓ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุพากย์วิเศษณ์ (ก อว) ได้แก่ กริยาวลีประกอบด้วยหน่วยแก่นซึ่งเป็นคำกริยาและอนุพากย์วิเศษณ์ ซึ่งทำหน้าที่ขยายหน่วยแก่นแบ่งออกเป็น ๒ แบบ คือ

๒.๒.๓.๑ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยาและกริยาวลีเรียงกัน

๒.๒.๓.๒ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยาและคำนามเรียงกัน

๒.๒.๓.๑ กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยาและกริยาวลี

เรียงกัน เช่น

นอนเลียแผล

หมายถึง พักเพื่อรักษาความเจ็บช้ำ นอนเลียแผล มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยา นอน และกริยาวลีเลียแผล

ตัวอย่าง

หลังเลือกตั้งคราวนี้ ส.ส. สอบตกนอนเลียแผลไปพลางๆ นะเจ้าคะ (ไทยรัฐ ๑๘ ต.ค. ๓๗ น. ๒)

คืนไม่หลุด

หมายถึง หนีความผิดไม่พ้น มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยา คืน และ ไม่หลุด เป็นกริยาวลี

ตัวอย่าง

กระทรวงมหาดไทยอนุมัติเปรี้ยง ไม่เลี้ยงคนอมเพชรซาอุฯ พล.ต.ท.ชลอ เข้าปิ้งพร้อมพรรคพวกอีก ๕ คน ส่วนพ.ต.อ.ประเสริฐโดนคืนไม่หลุด (บ้านเมือง ๕ พ.ย. ๓๔ น.๑)

พายทวนกระแสน้ำ

หมายถึง ปฏิบัติตรงข้ามกับที่ผู้อื่นปฏิบัติ

มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยา พาย และ ทวนกระแสน้ำ เป็นกริยาวลี

ตัวอย่าง

การเมืองสมัยนี้ ส.ส. ใหม่ไฟแรงพยายามที่จะพาย
ทวนกระแส น้ำแต่ก็ไปไม่รอดต้องเข้าแบบเดิมๆ
(เคลลินิวส์ ๑๔ ก.ค. ๓๔ น.๒)

๒.๒.๓.๒. กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำกริยาและคำนาม

เรียงกัน เช่น

เข้าทางดิน

ตัวอย่าง
งานนี้ เข้าทางดิน ละเอียดก็ตัวใครตัวมันนะฝ่ายรัฐบาล
(ไทยรัฐ ๔ พ.ค. ๓๗ น. ๒)
หมายถึง ตรงตามที่คาดหมายไว้ เข้าทางดิน มีโครง
สร้างประกอบด้วยคำกริยา เข้า และคำนาม ทางดิน

เข้าทางปืน

ตัวอย่าง
“ จิว ” เข้าทางปืน ๗ขป. (ไทยรัฐ ๔ มิ.ย. ๓๗ น. ๓)
หมายถึง อยู่ในสถานการณ์ที่อันตรายที่ได้มีผู้วาง
แผนเอาไว้ เข้าทางปืน มีโครงสร้างประกอบด้วยคำ
กริยา เข้า และทางปืน เป็นคำนาม

โชว์ฝีมือ

ตัวอย่าง
ท่าน ซาติชาย ชุณหะวัณ โชว์ฝีมือ การเป็น “กาวใจ” ให้
สองรัฐมนตรีเข้าใจกันเรียบ
(บ้านเมือง ๗ ม.ค. ๓๔ น.๒๐)
หมายถึง แสดงฝีมือ โชว์ฝีมือ มีโครงสร้างประกบ
ด้วยคำกริยา โชว์ (show) หมายถึง การแสดง และคำ
นาม ฝีมือ

๒.๓ วิเศษณ์วลี หมายถึง ส่วนที่ประกอบด้วยคำกริยาวิเศษณ์และคำกริยา คำนาม หรือ
คำวิเศษณ์ ได้แก่ คำกริยาวิเศษณ์และมีคำนามหรือคำกริยาเป็นส่วนขยายคำกริยาวิเศษณ์นั้น จากการ
ศึกษาพบว่ามีจำนวน ๔๒ ส่วน เช่น

มันหยดด้ง*

ตัวอย่าง

ไฟโรจน์กลุ่ม ๑๖-ชาติพัฒนา เปิดศึกปะทะคารม
ประชาติปัดย้ได้ “ รมช. จุรินทร์ ” มันหยดด้ง*
(ไทยรัฐ ๒๗ ม.ค. ๓๘ น. ๑)

หมายถึง สนุกสนานมาก น่าติดตาม เป็นวลีที่
ประกอบด้วยคำวิเศษณ์ มัน และมีกริยาวลี หยดด้ง*
เป็นส่วนขยายวิเศษณ์

กร่อยสนิท

ตัวอย่าง

งานแซยิดรัฐสภากร่อยสนิท
(ไทยรัฐ ๑๕ ก.พ. ๓๗ น. ๑)

หมายถึง ไม่สนุกสนาน ไม่คึกคัก กร่อยสนิท
เป็นวลีที่ประกอบด้วยคำกริยา กร่อย และคำกริยา
วิเศษณ์ สนิท ซึ่งทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำกริยา

เรียบร้อยโรงเรียนอิเหนา

ตัวอย่าง

ก็เรียบร้อยโรงเรียนอิเหนากันไปแล้วสำหรับรัฐบาล
ท่านอานันท์ ทำงานไม่ทันไรก็มีอันพินหันไปจาก
ประชาชน (สยามรัฐ ๒๘ มิ.ย. ๓๔ น.๖)

หมายถึง สำเร็จเรียบร้อย เรียบร้อยโรงเรียนอิเหนา
เป็นวลีที่ประกอบด้วยคำวิเศษณ์ เรียบร้อย
และคำนาม โรงเรียนอิเหนา ทำหน้าที่เป็นส่วนขยาย
ของคำกริยา

แนยิ่งกว่าแซ่เป้ง

ตัวอย่าง

สับสนในปัญหาอิมคริมของ “เอฟซีไอ” นั้นเป็นหมัน
แนยิ่งกว่าแซ่เป้ง เพราะมันเรื่องอะไรที่รัฐบาลโดย
แกนนำของ”ปชป.” จะปล่อยการ์ดเปิดหน้าให้ฝ่าย
ค้านชกเล่นฟรีๆ (บ้านเมือง ๕ มิ.ค. ๓๖ น.๑)

หมายถึง แน้ซัดมาก เป็นวลีที่ประกอบด้วยคำวิเศษณ์

แน่ และ ยิ่งกว่าแน่เป็งเป็นส่วนขยายวิเศษณ์

จากการศึกษาพบว่าสำนวนในข่าวการเมืองที่มีลักษณะเป็นวลีในประโยค มี ๓ หมวดคำ คือ สำนวนที่มีลักษณะส่วนประกอบเป็นวลีและทำหน้าที่เป็นคำนามในประโยค เช่น เจาประชาธิปไตย มรสุมการเมือง สงครามน้ำลาย มะเร็งร้าย คินหมาหอน ไคโนเสาร์เต่าล้านปี เป็นต้น สำนวนที่มีลักษณะส่วนประกอบเป็นวลีที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยา เช่น สวมหมวกหลายใบ คินไม้หลุด อัดฉีด รุมจับ นอนเลียแผล เข้าทางดิน เข้าทางปิ่น เป็นต้น และสำนวนที่มีลักษณะส่วนประกอบเป็นวลีที่ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ เช่น กร่อยสนิท เรียบร้อย โรงเรียนจีน เรียบร้อยโรงเรียนอิเหนา แน่ยิ่งกว่าแน่เป็ง เป็นต้น

๓. สำนวนที่เป็นประโยค

ดร. วิจินตน์ ภาณุพงศ์ กล่าวไว้ในหนังสือโครงสร้างภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ ว่า ประโยคแบ่งได้เป็น ๒ ชนิด คือ ประโยคเริ่ม และ ประโยคไม่เริ่ม ประโยคเริ่มมีความหมายซึ่งผู้ฟังเข้าใจได้ทันที ส่วนประโยคไม่เริ่มมีความหมายซึ่งผู้ฟังจะไม่เข้าใจทันที ประโยคเริ่มจะต้องมีส่วนมูลฐานอย่างน้อย ๑ ส่วน ได้แก่ หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง หรือหน่วยนามเดี่ยว ส่วนมูลฐานของประโยคซึ่งเป็นหน้าที่ของคำกริยา ได้แก่ หน่วยกรรม หน่วยสกรรม และหน่วยทวิกรรม ส่วนลักษณะโครงสร้างของประโยคสามัญที่เป็นประโยคเริ่มเป็นประโยคสั้นๆ และเป็นประโยคง่าย ๆ (วิจินตน์ ภาณุพงศ์ : ๒๕๒๐ น.๕๖)

ถ้อยคำที่มีลักษณะส่วนประกอบเป็นประโยคชนิดต่างๆ ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลพบว่า ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีลักษณะเป็นประโยคมีจำนวนทั้งหมด ๑๔๐ สำนวน ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างดังนี้

๓.๑ ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยสกรรม และหน่วยกรรมตรง คือ ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่มีลักษณะเป็นประโยคที่ประกอบด้วยคำกริยาสกรรม ๑ คำ เป็น หน่วยสกรรม และ คำนามหรือนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของประโยค ซึ่งเป็นลักษณะของประโยคไม่เริ่มซึ่งละประธานไว้ เช่น

คุมบังเหียน

ตัวอย่าง

จากตัวเลือกอย่าง ดร.ณรงค์ชัย อัครเศรณี ดร.สุธี

สิงห์เสน่ห์ ๒ ตัวเก่งในกลุ่ม “คนนอก” กับ นพ.ประสงค์ บุรณพงษ์, นพ.สมศักดิ์ วรรณ, พล.อ.ศิริ ทิวะพันธุ์, วีระ มุสิกพงศ์ แคนดิเดท “คนใน” ทั้งที่เป็น สส.และไม่ได้เป็นจวกระแสข่าวในชนิดเจาะใจ

“อันสุดจะคาดเดา” ของ คุณจำลอง มีรายงานว่า คุณจำลองจะขอขึ้นคุมบังเหียนกระทรวงคมนาคมเอง” (ไทยรัฐ ๗ ต.ค. ๓๗ น.๕)

หมายถึง บังคับ ควบคุม

คุมบังเหียน เป็นประโยคที่ประกอบด้วยกริยา คุม ซึ่งที่ ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมของประโยคและมีค่านาม บังเหียน ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของประโยคนี้

ไปรยยาหอม

ตัวอย่าง

ฝ่าย “บิ๊กมาฉ” ปลื้มใจประกาศขอโหสีทันที แล้วกัน ไป และจะลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคในการ ประชุมใหญ่ของพรรคครั้งที่ ๒ ขณะเดียวกัน

“ป่าเหาะ” ไปรยยาหอม ประธานกรรมการบริหาร พรรคในอนาคตว่าอยู่ในตำแหน่งใดที่ใหญ่กว่าทุกคน ในพรรคอยู่แล้ว (บ้านเมือง ๔ มี.ค. ๓๗ น.๑)

หมายถึง พุดเอาใจ

ไปรยยาหอม เป็นประโยคที่ประกอบด้วยกริยา ไปรย ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมของประโยคและมีค่านาม ยาหอม ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของประโยค นี้

เปิดหัวใจ

ตัวอย่าง

ชวนเปิดหัวใจเรื่องสปก.๔-๐๑

(มติชน ๑๒ ธ.ค. ๓๗ น.๓)

หมายถึง แสดงความจริง เปิดเผยความจริง เป็น ประโยคที่ประกอบด้วยคำกริยา เปิด ซึ่งทำหน้าที่เป็น หน่วยกรรมของประโยค และมีค่านาม เข้มขัด ทำ

หน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของประโยคนี้

๓.๒ ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วย หน่วยประธาน และ หน่วยกริยากรรม คือ
 ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ลักษณะส่วนประกอบของประโยคประกอบด้วยคำนามหรือนามวลี ทำหน้าที่
 เป็นหน่วยประธาน และคำกริยาหรือกริยาวลี เช่น

หมาหลง

ตัวอย่าง

ผู้สมัครรับการเลือกตั้งเป็น ส.ส. บางคนนั้นเป็นคน
 พเนจรมาจากที่ไหนก็ไม่รู้ แต่เมื่อมาสมัครรับเลือก
 ตั้งในย่านนั้น จังหวัดนั้น บางทีประชาชนไม่รู้จักเลย
 หน้าตัวจริงก็ไม่เคยเห็นแม้จะเคยเห็นแต่ก็เห็นเพียง
 รูปถ่ายที่โฆษณาไว้เท่านั้น ชื่อเสียงก็ยังไม่รู้จัก รู้แต่
 หมายเลขที่สมัคร แต่ก็ทำให้ประชาชนเกิดความนิยม
 ได้เพราะบุคคลผู้นั้นมาเปลี่ยนฐานะและความเป็นอยู่
 ของคนด้วยการใช้เงินเป็นเครื่องทุนแรงซึ่ง ส.ส.
 ประเภทนี้ตามสาขารัฐสภาเรียกว่าพวก “หมาหลง”
 (สยามรัฐ ๒๖ ธ.ค. ๓๗ น. ๔)

หมายถึง บุคคลที่ไม่เป็นที่รู้จัก ไม่รู้ประวัติความเป็นมาที่ชัดเจน เป็นประโยคที่ประกอบด้วยคำนาม
 หมา ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานของประโยค
 และมีกริยา หลง เป็นหน่วยกริยากรรมของ
 ประโยค

น้ำตาเทพร่วง

ตัวอย่าง

“ไสว” เดือนพรรคร่วมรัฐบาล “มูมาม” หาผล
 ประโยชน์ เหตุเกิดที่พรรคความหวังใหม่จนเกือบทำให้
 รัฐบาลนายชวนสะดุด ถือเป็นบทเรียนราคาแพง
 เป็นบทเรียนที่ทำให้ลูกผู้ชายชื่อ ชวลิตน้ำตาเทพร่วง
 (เดลินิวส์ ๑ ต.ค. ๓๕ น.๓)

หมายถึง สงสารจนเกือบจะร้องไห้ เดือดร้อนมาก
 เป็นประโยคที่ประกอบด้วยคำนาม น้ำตา ซึ่งทำหน้าที่

ที่เป็นหน่วยประธานของประโยค และมีกริยาวลี
แทบร่วง เป็นหน่วยกริยากรรมของประโยค

ชนหน้าแข้งไม่ร่วง

ตัวอย่าง

คุณพี่อาสา สารสิน รมว.ต่างประเทศก็ร่ำรวยเหลือ
กินเหลือใช้ ถ้าจะออกเงินส่วนตัวไปซื้อก่อนจะดีไหม
คะ สี่พันล้านแค่นี้ ชนหน้าแข้งไม่ร่วงหรือคะ
(ไทยรัฐ ๖ พ.ค. ๓๔ น.๒)

หมายถึง ไม่เดือดร้อน

เป็นประโยคที่ประกอบด้วยคำนาม ชนหน้าแข้ง ซึ่ง
ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานของประโยคและมีกริยา
วลี ไม่ร่วง เป็นหน่วยกริยากรรมของประโยค

ปากอยู่ไม่สุข

ตัวอย่าง

สารภาพเพราะปากอยู่ไม่สุข “ปากอยู่ไม่สุข” ระหว่าง
เจรจาประสาการทูต ถ้าเอาจริงคงต้องคิดหนักเพราะ
ต้องผ่านขั้นตอนมากมาย (สยามรัฐ ๕ ม.ค. ๓๔ น.๑)
หมายถึง พูดไม่จริงทำให้ตนเองเดือดร้อน เป็น
ประโยคที่ประกอบด้วยคำนาม ปาก ซึ่งทำหน้าที่เป็น
หน่วยประธานของประโยคและมีกริยาวลีอยู่ไม่สุข
เป็นหน่วยกริยากรรมของประโยค

๓.๓ ประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยสกรรม และหน่วยกรรม
ตรง คือ ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งมีลักษณะโครงสร้างเป็นประโยคที่ประกอบด้วยคำนามหรือนามวลี
ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน คำกริยาหรือกริยาวลี ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยสกรรมและคำนามหรือนาม
วลีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของประโยค เช่น

แมวกลบซี

ตัวอย่าง

นักการเมืองเค้าอย่างหนามากก็ขนาดโดนลากใส่เนาๆ

เรื่อง แจก ส.ป.ก. ๔-๐๑ อื้อฉาวออกมาประจานยาว เป็นกิโกลแล้วยังสวมวิญญาณแมวกลบจีทำเป็นไม่รู้ไม่ ชีชะงันแหละ (เดลินิวส์ ๓๐ ม.ค. ๓๘ น. ๒)

หมายถึง กลบเกลื่อนความผิดมิให้ผู้อื่นล่วงรู้ เป็น ประโยคที่ประกอบด้วยคำนาม แมว ทำหน้าที่เป็น หน่วยประธาน คำกริยา กลบ ทำหน้าที่เป็นหน่วย สกรรม และ จี เป็นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นหน่วย กรรมตรง

หีดขึ้นคอ

ตัวอย่าง

งานนี้ประกันได้เลยว่า “หมอสงค์” คนพรรคดอก ทานตะวันหีดขึ้นคอแน่ (ข่าวสด ๓ ส.ค. ๓๗ น.๓) หมายถึง ทำให้สำเร็จล่วงได้ด้วยความยากลำบาก เป็นประโยคที่ประกอบด้วยคำนาม หีด ทำหน้าที่เป็น หน่วยประธาน คำกริยา ขึ้น ทำหน้าที่เป็นหน่วย สกรรม และ คอ เป็นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นหน่วย กรรมตรง

คุณภาพคับแก้ว

ตัวอย่าง

รัฐบาลชุนนายกฯ อานันท์ ปันยารชุน ได้ชื่อว่าเป็น รัฐบาลชุดที่มีคณะรัฐมนตรีคุณภาพคับแก้วมากที่สุด เท่าที่ประเทศไทยมีรัฐบาลบริหารประเทศมา (ดาวสยาม ๑๐ เม.ย. ๓๔ น.๑) หมายถึง มีคุณภาพมาก เป็นประโยคที่ประกอบด้วยคำนาม คุณภาพ ทำหน้าที่ เป็นหน่วยประธาน คำกริยา คับ ทำหน้าที่เป็นหน่วย กริยา และ แก้ว เป็นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นหน่วย กรรมตรง

เขียนเหยียบเมฆ

ตัวอย่าง

รองหัวหน้าพรรคชาติพัฒนาแนะนำจับดาลีลา “เขียนเหยียบเมฆ” ของ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ

(สมาชิกรัฐ ๑๓ ธิ.ค. ๓๘ น.๑)

หมายถึง ผู้ที่เก่งกาจและมีความสามารถ เป็น
 ประโยคที่ประกอบด้วยคำนาม เขียน ทำหน้าที่เป็น
 หน่วยประธาน คำกริยาเหี้ยบทำหน้าที่เป็นหน่วย
 กริยาและ เมฆ เป็นคำนามที่เป็นหน่วยกรรมตรง

จากการศึกษาพบว่าสำนวนในข่าวการเมืองที่มีลักษณะเป็นประโยคมี ๓ หมวดคำ คือ
 สำนวนที่มีลักษณะส่วนประกอบเป็นประโยคที่ทำหน้าที่เป็นคำนาม เช่น กวนอุสึนฤทธิ หอยลิ้ม
 เปลือก หมาหลง เป็นต้น สำนวนที่มีลักษณะส่วนประกอบเป็นประโยคที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยา เช่น
 ปากอยู่ไม่สุข หืดขึ้นคอ คุณภาพคับแก้ว รมณ์บ่จอย น้ำลายแตกฟอง เป็นต้น และสำนวนที่มีลักษณะ
 ส่วนประกอบเป็นประโยคที่ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ เช่น ซ้ำไปต้อย ผุดขึ้นเป็นดอกเห็ด คุณภาพคับ
 แก้ว สายฟ้าแลบ

จากการศึกษาสำนวนข่าวการเมืองพบว่า สำนวนที่เป็นคำประกอบประเภทคำประสมมีมาก
 ที่สุด และสำนวนที่เป็นคำซ้อนมีน้อยที่สุด และยังพบว่า สำนวนข่าวการเมืองทั้งที่เป็นคำ วลี และ
 ประโยค ทำหน้าที่อย่างหมวดคำได้ ๓ อย่าง คือ คำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์